

T31

Metamorfosi III, 402-510
La fine di Narciso

Metro:
esametro

- Sic hanc, sic alias undis aut montibus ortas
 luserat hic nymphas, sic coetus ante viriles;
 inde manus aliquis despectus ad aethera tollens:
 405 “Sic amet ipse licet, sic non potiaturo amato!”.
 Dixerat: adsensit precibus Rhamnusia iustis.
 Fons erat inlimis, nitidis argenteus undis,
 quem neque pastores neque pastae monte capellae
 contigerant aliudve pecus, quem nulla volucris
 410 nec fera turbarat nec lapsus ab arbore ramus;
 gramen erat circa, quod proximus umor alebat,
 silvaque sole locum passura tepescere nullo.
 Hic puer et studio venandi lassus et aestu
 procubuit faciemque loci fontemque secutus,
 415 dumque sitim sedare cupit, sitis altera crevit,
 dumque bibit, visae correptus imagine formae
 spem sine corpore amat, corpus putat esse, quod umbra est.
 Adstupet ipse sibi vultuque inmotus eodem
 haeret, ut e Pario formatum marmore signum;
 420 spectat humi positus geminum, sua lumina, sidus
 et dignos Baccho, dignos et Apolline crines
 inpubesque genas et eburnea colla decusque
 oris et in niveo mixtum candore ruborem,
 cunctaque miratur, quibus est mirabilis ipse:
 425 se cupit imprudens et, qui probat, ipse probatur,
 dumque petit, petitur, pariterque accendit et ardet.
 Inrita fallaci quotiens dedit oscula fonti,
 in mediis quotiens visum captantia collum
 bracchia mersit aquis nec se deprendit in illis!
 430 Quid videat, nescit; sed quod videt, uritur illo,
 atque oculos idem, qui decipit, incitat error.
 Credule, quid frustra simulacra fugacia captas?
 Quod petis, est nusquam; quod amas, avertere, perdes!
 Ista repercussae, quam cernis, imaginis umbra est:
 435 nil habet ista sui; tecum venitque manetque;
 tecum discedet, si tu discedere possis!
 Non illum Cereris, non illum cura quietis
 abstrahere inde potest, sed opaca fusus in herba
 spectat inexpleto mendacem lumine formam
 440 perque oculos perit ipse suos; paulumque levatus
 ad circumstantes tendens sua bracchia silvas:
 “Ecquis, io silvae, crudelius” inquit “amavit?
 Scitis enim et multis latebra opportuna fuistis.
 Ecquem, cum vestrae tot agantur saecula vitae,

- 445 qui sic tabuerit, longo meministis in aevo?
Et placet et video; sed quod videoque placetque,
non tamen invenio: tantus tenet error amantem!
Quoque magis doleam, nec nos mare separat ingens
nec via nec montes nec clausis moenia portis;
- 450 exigua prohibemur aqua! Cupit ipse teneri:
nam quotiens liquidis porreximus oscula lymphis,
hic totiens ad me resupino nititur ore.
Posse putes tangi: minimum est, quod amantibus obstat.
Quisquis es, huc exi! Quid me, puer unice, fallis
- 455 quove petitus abis? Certe nec forma nec aetas
est mea, quam fugias, et amarunt me quoque nymphae!
Spem mihi nescio quam vultu promittis amico,
cumque ego porrexi tibi brachia, porrigis ultro,
cum risi, adrides; lacrimas quoque saepe notavi
- 460 me lacrimante tuas; nutu quoque signa remittis
et, quantum motu formosi suspicor oris,
verba refers aures non pervenientia nostras!
Iste ego sum: sensi, nec me mea fallit imago;
uror amore mei: flammam moveoque feroque.
- 465 Quid faciam? Roger ane rogem? Quid deinde rogabo?
Quod cupio mecum est: inopem me copia fecit.
O utinam a nostro secedere corpore possem!
Votum in amante novum, vellem, quod amamus, abesset.
Iamque dolor vires adimit, nec tempora vitae
- 470 longa meae superant, primoque exstinguor in aevo.
Nec mihi mors gravis est posituro morte dolores,
hic, qui diligitur, vellem diuturnior esset;
nunc duo concordem anima moriemur in una”.
Dixit et ad faciem rediit male sanus eandem
- 475 et lacrimis turbavit aquas, obscuraque moto
reddita forma lacu est; quam cum vidisset abire:
“Quo refugis? Remane nec me, crudelis, amantem
desere!” clamavit. “Liceat, quod tangere non est,
adspicere et misero praeberere alimenta furori!”
- 480 Dumque dolet, summa vestem deduxit ab ora
nudaque marmoreis percussit pectora palmis.
Pectora traxerunt roseum percussa ruborem,
non aliter quam poma solent, quae candida parte,
parte rubent, aut ut variis solet uva racemis
- 485 ducere purpureum nondum matura colorem.
Quae simul adspexit liquefacta rursus in unda,
non tulit ulterius, sed ut intabescere flavae
igne levi cerae matutinaeque pruinae
sole tepente solent, sic attenuatus amore
- 490 liquitur et tecto paulatim carpitur igni;
et neque iam color est mixto candore rubori,

- nec vigor et vires et quae modo visa placebant,
nec corpus remanet, quondam quod amaverat Echo.
Quae tamen ut vidit, quamvis irata memorque,
495 indoluit, quotiensque puer miserabilis “Eheu”
dixerat, haec resonis iterabat vocibus “Eheu”;
cumque suos manibus percusserat ille lacertos,
haec quoque reddebat sonitum plangoris eundem.
Ultima vox solitam fuit haec spectantis in undam:
500 “Heu frustra dilecte puer!” totidemque remisit
verba locus; dictoque vale “Vale” inquit et Echo.
Ille caput viridi fessum submisit in herba,
lumina mors clausit domini mirantia formam:
tum quoque se, postquam est inferna sede receptus,
505 in Stygia spectabat aqua. Planxere sorores
naides et sectos fratri posuere capillos,
planxerunt dryades; plangentibus adsonat Echo.
Iamque rogum quassasque faces feretrumque parabant:
nusquam corpus erat; croceum pro corpore florem
510 inveniunt foliis medium cingentibus albis.